Valtuustoaloite alkuopetuksen ryhmäkoosta / Maukonen Paula ym.

KVALT 05.05.2025 § 32

Paula Maukonen jätti hänen ja 12 muun valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen alkuopetuksen ryhmäkoosta.

Päätös Merkittiin valtuustoaloite tiedoksi ja lähetettiin se edelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

- - - - -

KH 26.05.2025 § 136

Valtuutettu Paula Maukosen ym. 5.5.2025 jättämä valtuustoaloite on liitteenä.

Äänekosken kaupungin hallintosäännön 121 §:n (Valtuutettujen aloitteet) 3 momentissa on määrätty, että aloitteet, jotka merkitsevät uuden määrärahan ottamista talousarvioon tai määrärahan korottamista, on valmisteltava seuraavan vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä, jos ne on jätetty maaliskuun loppuun mennessä. Myöhemmin jätetyt tällaiset aloitteet valmistellaan sitä seuraavan vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä.

Koska aloite on jätetty 5.5.2025, se valmistellaan vuoden 2027 talousarvion valmistelun yhteydessä.

Valmistelija Hallintojohtaja Aleksi Heikkilä, puh. 040 823 7921

Esittelijä Hallintojohtaja Aleksi Heikkilä

Päätösehdotus Kaupunginhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi ja päättää pyytää opetus- ja kasvatuslautakunnalta lausunnon aloitteesta. Lausunto on toimitettava kaupunginhallitukselle viimeistään 31.12.2025.

Päätös Keskustelun kuluessa Matti Virtanen ehdotti Sirpa Martinsin kannattamana, että lausunto on toimitettava kaupunginhallitukselle viimeistään 15.10.2025.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Matti Virtasen esittämä ehdotus hyväksyä yksimielisesti. Esittelijänä oleva hallintojohtaja Aleksi Heikkilä ilmoitti, ettei muuta päätösehdotustaan.

Puheenjohtaja totesi Matti Virtasen esittämän ehdotuksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi.

- - - - -

OPEKAS 25.09.2025 § 50
341/00.01.03.01/2025

Opetusryhmien muodostaminen perusopetuslaissa

Suomessa lainsäädäntö ei määrittele tarkkaan perusopetuksen ryhmäkokoja. Opetuksen järjestäjä päättää asiasta. Harkintavalta ei kuitenkaan ole täysin rajoittamaton, vaan perusopetuslaki määrää opetusryhmien muodostamisesta seuraavasti:

• 30 § mukaan opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.
• 20 g § määrää, että opetusryhmät muodostetaan vuosiluokittain. Jos opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää, eri vuosiluokkien sekä esiopetuksen oppilaita voidaan kuitenkin opettaa samassa opetusryhmässä tai antaa opetusta yhdessä muun koulun tai oppilaitoksen oppilaiden kanssa.
• 20 g § määrää, että opetusryhmät muodostetaan siten, että yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Perusopetuslaissa on näiden lisäksi määräyksiä muun muassa turvallisesta oppimisympäristöstä, oikeudesta oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, opetuksen järjestämisestä oppilaiden edellytysten ja ikäkauden mukaan sekä lapsen edun huomioimisesta, jotka osaltaan velvoittavat kouluja järjestämään toimintaansa, sijoittelemaan henkilöresursseja ja muodostamaan opetusryhmiä tarkoituksenmukaisesti.

Opetusryhmien muodostaminen Äänekoskella: joustavat ryhmittelyt, oppilasmäärät ja resurssointi

Äänekosken kaupunki pyrki tasapainottamaan talouttaan ja suunnitteli vuodelle 2024 noin 4,5 miljoonan euron säästöt, jotta vuoden 2024 tulos olisi tasapainossa. Säästötarve oli mittava, ja päätökset tasapainottamistoimenpiteistä teki kaupunginvaltuusto 11.12.2023 § 84. Tässä yhteydessä päätettiin myös perusopetuksen ryhmärajojen poistosta, joka on osa vuoteen 2026 ulottuvaa tasapainotussuunnitelmaa.

Nykylainsäädäntö ja moderni pedagogiikka haastavat ajattelemaan opetusryhmien muodostamista joustavasti perustuen jatkuvaan arjen havainnointiin ja hyvään oppilaantuntemukseen. Opetusryhmiä voidaan muodostaa erilaisten tarpeiden mukaisesti, esimerkiksi opiskeltava asian, oppilaiden tarvitseman tuen ja taitojen mukaan. Tämä tarkoittaa, että luokassa voidaan esimerkiksi jakaa ryhmä tietyn oppitunnin ajaksi useampaan osaan. Joustavassa ryhmittelyssä voidaan käyttää hyödyksi ryhmästä vastaavan opettajan lisäksi muuta henkilökuntaa kuten toisen luokan opettajaa, erityisopettajaa, aineenopettajaa tai koulunkäynninohjaajaa.

Äänekoskella on kehitetty joustavaa esi- ja alkuopetusta erityisesti Koulunmäen yhtenäiskoulussa mutta myös useissa kyläkouluissa. Koulunmäen yhtenäiskoulun joustavalle esi- ja alkuopetukselle on myös oma opetussuunnitelma, joka on päivitetty viimeksi opetus- ja kasvatuslautakunnassa 19.6.2025 § 35.

Koulunmäen alkuopetuksessa, johon valtuusaloite viittaa, on tällä hetkellä kolme 1. luokkaa ja kolme 2. luokkaa. Koulunmäen alkuopetus on tällä hetkellä hyvin vahvasti resurssoitu henkilöstön suhteen: 1. vuosiluokalla on yhteensä 74 oppilasta, jotka on jaettu kolmeen opetusryhmään. Kullakin ryhmällä on luokanopettaja ja

koulunkäynninohjaaja. Yhdellä luokista työskentelee lisäksi erityisopettaja. 2. vuosiluokalla on yhteensä 67 oppilasta, jotka on jaettu kolmeen opetusryhmään. Kullakin ryhmällä on luokanopettaja. Yhdessä ryhmässä työskentelee lisäksi koulunkäynninohjaaja ja erityisopettaja, ja yksi koulunkäynninohjaaja työskentelee muissa kahdessa luokassa jaetusti.

Perusopetuslain oppimisen ja koulunkäynnin tukeen tulleet muutokset, jotka astuivat voimaan 1.8.2025, osaltaan haastavat totuttua joustavan esi- ja alkuopetuksen mallia Äänekoskella, sillä erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä on oppilaskohtaista tukea, eikä kaikilla ko. ryhmien oppilailla ole oppilaskohtaisen tuen tai vanhan lainsäädännön mukaista erityisen tuen päätöstä. Uuden lain ytimessä on kuitenkin henkilöstön välinen yhteistyö, jota ansiokkaasti toteutetaan Koulunmäen mallissa.

Äänekosken alakouluissa ryhmäkohtaiset oppilasmäärät ovat kohtuulliset. 1-6. vuosiluokkien keskimääräinen ryhmäkoko on lukuvuonna 2025-2026 21,69 oppilasta, edellislukuvuoden määrä ollen 22,5 oppilasta. Yhtenäiskoulujen luokkien 1-6 keskimääräinen ryhmäkoko perusopetusryhmää on 18,60 edellislukuvuoden määrän ollen 20,2. Viheralueen alakoulujen keskimääräinen ryhmäkoko perusopetusryhmää kohden on 17,27 edellislukuvuoden määrän ollen 17,4. Luvuista huomataan, että viheralueiden kyläkoulujen ryhmäkohtaiset määrät ovat matalammat kuin yhtenäiskoulujen. On hyvä huomioida, että useat näistä ryhmistä ovat yhdysluokkia.

Ryhmäkoko, oppimistulokset ja muut opetuksen resurssointiin liittyvät mekanismit

Suomen kasvatustieteellinen seuran tutkimuksessa 2016 (Kupiainen, Hienonen) selvitettiin luokkakokojen vaikutusta oppimistuloksiin. Oppilaiden osaamista tutkittiin laaja-alaisilla, oppiaineiden rajat ylittävillä tehtävillä. Kaikissa tehtäväryhmissä ja kaikilla luokka-asteilla, kolmannella, kuudennella ja yhdeksännellä luokalla, tulos oli sama: Syy oppilaiden osaamiseen tai osaamattomuuteen ei löytynyt luokan oppilaiden määrästä. Tutkimuksessa todettiin koulujen käyttävät jo nyt erikokoisia luokkia, erilaisia ryhmittelyjä ja esimerkiksi koulunkäyntiavustajia joustavasti järjestääkseen jokaiselle oppilaalle mahdollisimman hyvät oppimisen edellytykset käytettävissä olevien resurssien rajoissa.

Suomen PISA-tulosten laskun myötä oppimistulokset ovat puhuttaneet jo pidempään ja niiden laskuun vaikuttaneita tekijöitä ja myös kehittämistarpeita on pohdittu lukuisista näkökulmista. Opetushallituksen tuoreen tilastollisen kartoituksen (Nyyssölä & Packalen 2025) mukaan taustatekijöitä ovat muun muassa digilaitteisiin käytettävän ajan lisääntyminen ja lukemisen vähentyminen, koulutuksen roolin hämärtyminen ja tuen tarpeiden lisääntyminen. Perusopetuslain viimeisimmät muutokset pyrkivät puuttumaan sekä oikeaikaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen sekä digilaitteiden käyttöön koulussa.

Tilastokartoituksen mukaan perusopetuksen kustannukset ovat kasvaneet, mutta opetusmenojen osuus niistä on kutistunut.

Perusopetuksen rahoitus ei ole supistunut 2000-luvun aikana vaan sen reaaliset oppilaskohtaiset kustannukset ovat päinvastoin kasvaneet 2000-luvun aikana noin 7500:sta 9800:an euroon. Perusopetusmenojen osuus bruttokansantuotteesta on pysynyt vuosituhannen alusta alkaen samana, noin kahden prosentin tuntumassa. Sen sijaan perusopetusmenojen rakenne on 2000-luvun aikana muuttunut: opetukseen käytetty osuus on vähentynyt noin 60 %:sta 50 %:iin, kun taas kiinteistömenot ovat kasvaneet noin 18 %:sta 22 %:iin. Samaan aikaan koulujen lukumäärä on puoliintunut (4009 -> 2127) ja koulujen keskimääräinen oppilasmäärä on kasvanut (145 -> 260).

Opetusalan henkilöstön määrä on lisääntynyt, keskimääräiset luokkakoot ovat pysyneet ennallaan. Perusopetuksen opettajien määrä on ollut lievässä, joskin vaihtelevassa nousussa 2000-luvulla. Määrä kasvoi vuosien 2003 ja 2022 välillä 44 400:sta 50 500:aan. Samaan aikaan oppilaiden määrä opettajaa kohden on hieman pienentynyt ja on alle OECD-keskiarvon.

Suomessa ei kerätä kansallisesti tietoa ryhmäkoosta, mutta sitä kerätään PISA-tutkimusten yhteydessä. Myös PISA-raporttien mukaan suomalaisnuoret opiskelevat OECD-keskivertoa pienemmissä ryhmissä. Vuonna 2022 keskimääräinen ryhmäkoko (19,9 oppilasta) oli lähes sama kuin 2000 (19,5). Vaikka Suomen kouluista löytyy myös suuria ryhmiä, yleisesti ottaen niiden koot ovat pysyneet kohtuullisina. Lisäksi on hyvä huomata, että perusopetuksen oppituntien määrä oli vuosituhannen vaihteessa OECD-vertailun pienin ja on edelleen keskiarvon alla.

Kansalliset trendit ovat näkyvissä myös Äänekoskella: olemme panostaneet viime vuosina useampiin koulukiinteistöjen investointihankkeisiin. Henkilöstöä resurssoidaan joustavien ryhmittelyjen, erityisopetuksen ja samanaikaisopetuksen muodossa. Äänekoskella on myös opetettu lainsäädännön vaatimaa minimituntimäärää enemmän opetustunteja.

Tuen uudistuksen vaikutukset ryhmäkokoihin

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleman perusopetuslain muutoksen seurauksena oppimisen tuki uudistui esi- ja perusopetuksessa 1.8.2025 alkaen. Uuden oppimisen ja koulunkäynnin tuen myötä on perusopetuslakiin lisätty 20 b § (30.12.2024/1090) Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on varmistaa oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt esi- ja perusopetuksessa sekä järjestettävä ryhmäkohtaisia tukimuotoja osana koulujen perustoimintaa. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Perusopetuslain 20 b § (30.12.2024/1090) mukaan opetuksen järjestäjän on varattava lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia koulun oppilasta kohden viikossa ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestämiseen.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt tarkoittavan koulun arjessa esimerkiksi:

• oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
• opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
• opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
• oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevan opetusjärjestelyt luovat pohjan oppimiselle ja tuen järjestämiselle tarkoituksena turvata jokaiselle oppilaalle mahdollisuus perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen. Kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus sekä erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Kyseisiä tukimuotoja tarjotaan erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen ollessa oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan hänelle oppilaskohtaisia tukitoimia.

Lakimuutoksen myötä oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään huomioiden jokaisen oppilaan ja opetusryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen tuki annetaan ensisijaisesti oppilaan omaan opetusryhmään ja se on joustavaa, suunnitelmallista ja yksilöllisten tuen tarpeiden mukaan muuttuvaa. Keskeinen tavoite on vahvistaa kouluissa varhaisia ja ennaltaehkäiseviä tuen muotoja.

Laadukkaan perusopetuksen järjestämisen kulmakiviä

Opetuksen järjestäjän näkökulmasta lainsäädännön noudattaminen ja laadukkaan opetuspalvelun tuottaminen muodostuu ainakin seuraavista osatekijöistä:

• henkilöstön osaaminen ja laadukas pedagogiikka
• oppilaan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen
• selkeät tavoitteet ja rakenteet
• toimivat oppimateriaalit ja ympäristö
• oikea-aikainen oppimisen ja koulunkäynnin tuki
• moniammatillinen yhteistyö

Laadukkaan perusopetuksen tuottaminen on laaja kokonaisuus, joka vaatii jatkuvaa kehittämistä. Äänekoskellä opetus- ja kasvatuspalvelujen henkilöstöä koulutetaan suunnitelmallisesti paikallisen johtamista ja laatua -työryhmän linjausten pohjalta. Kentän ajankohtaisia kehityskulkuja pyritään seuraamaan ja kehittämään myös hankkeiden kautta. Tällä hetkellä käynnissä olevat varsinaiset kehityshankkeet liittyvät innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämiseen sekä esi- ja perusopetuksen tuen uudistuksen edellyttämän tiedonhallinnan kehittämiseen.

Opetussuunnitelmatyötä tehdään säännönmukaisesti, sillä jo lainsäädäntö ja sen mukaan muuttuvat opetussuunnitelman perusteet edellyttävät myös paikallista työstämistä. Tämän lisäksi Äänekoskella on kehitetty omat opetussuunnitelmat yrittäjyyskasvatukseen ja

hyvinvointiopetukseen. Tällä hetkellä kehitteillä on liiteosa Hyvää kasvua -hyvinvointiopetussuunnitelmaan, joka liittyy perusopetuslain muutoksiin mobiililaitteiden ja liikunnallisten elämäntapojen osalta.

Äänekoskella on terveet ja turvalliset opetustilat. Viimeisin, 19,5 miljoonan investointi on Koulunmäen C-rakennus, joka otettiin käyttöön tämän lukuvuoden alusta. Koiviston kyläkoulu on avautunut vuonna 2019. Äänekoskella on myös toimiva ja tiivis yhteistyö hyvinvointialueen oppilashuollon kanssa: resurssointi on pohjoisen Keski-Suomen näkökulmasta katsottuna hyvällä tasolla. Äänekoskella on pitkään panostettu myös oppimisen ja koulunkäynnin tukeen moninaisin keinoin, mm. resurssoimalla erityisopettajiin ja perustamalla erityisluokkia tarpeen mukaan.

Äänekosken kaupungin taloudellinen tilanne

Opetus- ja kasvatustoimi valmistelee tällä hetkellä talousarviotaan vuodelle 2026 ja suunnitelmavuosille tilanteessa, jossa viimeisimmät vuodet Äänekoskella ovat olleet taloudellisesti positiivisia, mutta jossa kaupungin vuoden 2025 talous on toteutumassa 2,1 miljoonaa alijäämäisenä.

Kaupunki on rahoittanut päiväkoti- ja kouluhankkeita leasing-rahoituksella. Vuokravastuiden määrä oli 57,4 miljoonaa euroa vuoden 2024 lopussa. Vuokravastuiden määrä kasvaa 19,5 miljoonaa euroa tänä vuonna Koulunmäen C-rakennuksen hankkeen sulkeuduttua. Kaupungin valtionosuuksien määrä vähenee Kuntaliiton ennakkolaskelman perusteella 0,7 miljoonaa euroa vuonna 2026. Väestönkehitys ja verotulot ovat myös laskevia. Äänekosken työttömyysprosentti on 31.7.2025 mukaan 16,3 ja pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut.

Talousarvion 2026 laadintaohjeessa kehotetaan henkilöstösuunnittelussa huomioimaan kaupungin taloudellisen tilanne. Taloudelliseen tilanteeseen sopeutuminen toteutetaan ensisijaisesti ns. luonnollisen poistuman kautta (eläköitymiset, irtisanoutumiset) sekä määräaikaista henkilöstöä (ml. sijaiset) vähentämällä. Painopiste on henkilöstörakenteen muutoksissa ja tehtävien uudelleenjärjestelyissä.

Tällä hetkellä voimassa oleva talouden tasapainotussuunnitelma on voimassa vuoteen 2026 saakka. Suunnitelma velvoittaa talouden tarkasteluun ja kulurakenteiden pienentämiseen. Opetuksen järjestäjän näkökulmasta tarkkarajainen ryhmäkoon asettaminen on opetusjärjestelyjä liiaksi rajaava keino. On hyvä huomioida, että olemme perusopetuslain muutosten keskellä, oppimisen ja koulunkäynnin tuen siirtymäajalla, jossa erilaisia järjestelyjä ja ratkaisuja opetuksen järjestämisen parhaista käytänteistä vasta kartoitetaan. Kaupungin taloudellisen tilanteen, toimintaympäristön ja lainsäädännön muutosten huomioiden ryhmäkokoraja asettaisi meidät helposti tilanteeseen, jossa jouduttaisiin luopumaan muista opetuksen laadulle tärkeistä resursseista.

Valmistelija	Opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen, puh. 040 514 8102 ja opetuksen- ja kasvatuksen palvelukoordinaattori Elina Peränen, puh. 040 775 4981
Esittelijä	Opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen, puh. 040 514 8102
Päätösehdotus	Opetus- ja kasvatuslautakunta: 1) merkitsee tiedoksi 5.5.2025 § 32 jätetyn valtuustoaloitteen; 2) päättää että opetus- ja kasvatuslautakunta ei aseta alkuopetukseen ryhmärajoja esittelytekstissä mainittujen seikkojen perusteella; 3) lähettää vastauksen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle
Päätös	Hyväksyttiin. - - - - -